

MODEL
WSPARCIA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEGO
UCZNIÓW I NAUCZYCIELI

Spis treści:

Propozycja 1:	3
Propozycja 2:	3
Propozycja 3:	5
Propozycja 4:	5
Propozycja 5:	7
Propozycja 6:	8
Propozycja 7:	9
Propozycja 8:	11
Propozycja 9:	12
Propozycja 10:	13
Propozycja 11:	14
Propozycja 12:	16
Propozycja 13:	17
Propozycja 14:	19
Propozycja 15:	20
Propozycja 16:	22
Propozycja 17:	23
Propozycja 18:	23
Propozycja 19:	24
Propozycja 20:	26
Propozycja 21:	26
Propozycja 22:	28
Propozycja 23:	29
Propozycja 24:	31
Propozycja 25:	32
Propozycja 26:	37
Propozycja 27:	38

Propozycja 1:

Profilaktyka – rozwijanie wśród nauczycieli umiejętności wychowawczych, ich kompetencji we wspieraniu uczniów, komunikacji z uczniami, umiejętności tworzenia sprzyjającej, bezpiecznej atmosfery, która ułatwiać będzie przyswajanie wiedzy, zwiększenie wśród nauczycieli wiedzy o potencjalnych zaburzeniach rozwojowych/psychicznych mogących występować wśród uczniów.

Programy integracyjne dla klas I (na każdym etapie edukacyjnym), później działania profilaktyczne na wzmacnianie więzi między uczniami (scenariusze zajęć, baza pomysłów).

Zajęcia rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne dla wszystkich uczniów (na godzinie wychowawczej – może powinny być dwie takie godziny w tygodniu w planie lekcji?).

Szeroko działające sieci współpracy między nauczycielami – szkołami, gdzie nauczyciele mogą wymieniać się doświadczeniami, pomysłami, sami uzyskać wsparcie dla siebie (profilaktyka wypalenia zawodowego).

Działania skierowane do rodziców – komunikacja z dziećmi, rozwijanie ich umiejętności wychowawczych.

Tworzenie zajęć i miejsc, gdzie uczniowie mogą rozwijać swoje zainteresowania pozaszkolne, czy po prostu mieć możliwość brania w nich udziału (ograniczony dostęp w małych miejscowościach i na wsi).

Scenariusze zajęć dla szkół ponadpodstawowych związanych z profilaktyką zaburzeń psychicznych wśród młodzieży.

Może jakaś kampania, która odczaruje pedagoga/psychologa szkolnego – żeby uczeń nie czuł się naznaczony spotkaniami z nimi (choć są szkoły, gdzie pedagog czy psycholog szkolny kojarzy się uczniom bardzo pozytywnie – świetnie gdyby było tak wszędzie).

Propozycja 2:

Bardzo ważnym elementem pracy z dziećmi i młodzieżą jest zapewnienie większej edukacji nauczycieli dotyczącej wsparcia uczniów na terenie szkoły i poza nią. Wielu nauczycieli nie wie jak ma się zachować w sytuacjach trudnych, szkole brakuje informacji, gdzie szukać wsparcia i jak reagować na niepokojące sytuacje, zachowania trudne, samookaleczenia, próby samobójcze wśród uczniów. Brakuje procedur i przepisów prawa na terenie szkół,

rozporządzenia są, jednak nikt nie wie jak się do nich stosować. Placówki oświatowe mają problem z np. zakładaniem Niebieskich kart czy pisaniem do sądu o wgląd w sytuację rodziny. Często podjęcie takich kroków staje się mobilizacją dla rodziców, aby zaczęli podejmować konkretne działania i zaczęli szukać pomocy dla swojego dziecka, gdyż wielu rzeczy wcześniej nie widzieli i nie zdawali sobie sprawy z powagi sytuacji.

Ważne, aby nauczyciele potrafili rozpoznawać już pierwsze symptomy niepokojących zachowań, niestety dziecko bardzo często nie może liczyć na wsparcie ze strony rodziców, którzy niestety często bagatelizują wiele zachowań, gdyż nie zdają sobie sprawy z powagi sytuacji lub są po prostu niewydolni wychowawczo i często wynika to z ich niezaradności. Ważne jest zwrócenie uwagi wszystkim, że często samodestrukcyjne zachowania młodzi ludzie czerpią z internetu, różnych grup, które wabią młodego człowieka.

Najważniejszym aspektem wszystkich działań jest szeroko pojęta edukacja na wszystkich szczeblach. Dla dyrektorów, aby zrozumieli jak wielka odpowiedzialność na nich spoczywa i nie bali się podejmować decyzji trudnych i nieprzyjemnych, jak np. procedura Niebieskiej karty, dla wychowawców i nauczycieli, aby wiedzieli, jak ważne jest ich działanie i jak wiele mogą wypracować z młodym człowiekiem. Bardzo duża rola spoczywa na wychowawcach, którzy są najbliższą, powinni znać swojego wychowanka i jego otoczenie prawie tak samo jak rodzic. Aktualnie rola wychowawcy wielokrotnie sprowadza się do usprawiedliwienia nieobecności i przekazywania rodzicom ocen, a to znacznie za mało. To wychowawca powinien umieć zauważać wszystkie niepokojące symptomy i być jedną z pierwszych osób, która udzieli pomocy swojemu wychowankowi, a co najważniejsze będzie wiedział jak, będzie potrafił wskazać rozwiązania i osoby do dalszego działania.

Pomoc dla młodych ludzi, aby nauczyć ich radzić sobie z przeciwnościami losu, problemami życia codziennego i sytuacjami trudnymi już od najmłodszych lat, zajęcia wspierające z psychologiem powinny odbywać się już w przedszkolu. W ostatnich latach nauczyliśmy się chronić dzieci i młodzież przed trudami tego świata, przedstawiamy go jako kolorowy i piękny, pozbawiony problemów i szarej rzeczywistości. Niestety nie wzmacniamy we właściwy sposób dzieci i młodzieży.

Sytuacja w edukacji jest bardzo trudna, nikt z nas nie spodziewał się, że nauczanie może wyglądać w taki sposób, że dzieci mogą borykać się z takim ogromem problemów i będzie konieczność korzystania przez nich w tak szerokim zakresie z pomocy psychiatrów czy psychologów.

Propozycja 3:

Diagnoza potrzeb wychowawczych i dydaktycznych związana z pandemią w klasach i na tej podstawie zaplanowanie adekwatnych oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych. Zajęcia integracyjne w poszczególnych klasach.

Nasilenie oddziaływań w zakresie pomocy psych-pedagogicznej (wsparcie specjalistyczne, nastawienie na pomoc pedagoga i psychologa w szkołach).

Konieczność objęcia troską i wsparciem psychicznym całej populacji dzieci i młodzieży.

Rozmowy, oddziaływania wspierające, konsultacje specjalistyczne na bieżąco wymiana doświadczeń, współdziałanie środowisk wychowujących.

Dostosowanie wymagań związanych z realizacją podstawy programowej do zmniejszonej efektywności kształcenia.

Wzmocnienie systemu koalicji instytucji wspierających dziecko i rodzinę w aspekcie sytuacji trudnych, mających swoje źródło w rodzinie - przemoc, alkoholizm w rodzinie, itp.

Włączenie do współpracy ze szkołą Poradni Zdrowia Psychicznego -pogłębienie współpracy.

Konferencje metodyczne.

W większym zakresie szkolenie kadry pedagogicznej pod kątem nabywania kompetencji psychologiczno-pedagogicznych.

Promowanie i dzielenie się dobrymi praktykami, które umocnią wiarę grona pedagogicznego we własne możliwości.

Rady pedagogiczne przeprowadzone przez specjalistów z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, z zakresu wypalenia zawodowego przez nauczycieli-grupa wsparcia.

Przeprowadzenie analizy obciążeń nauczycieli, wychowawców i pedagogów związanych z dokumentacją i sprawozdawczością, celem redukcji niektórych wymagań formalnych.

Propozycja 4:

1. Objęcie troską i wsparciem psychicznym nie tylko tych uczniów, którzy aktualnie znajdują się w bardzo złej kondycji emocjonalnej, ale i całej populacji dzieci i młodzieży, co pozwoli zapobiec stałemu powiększaniu się grupy uczniów wymagających pomocy specjalistycznej.

Trzy-stopniowy model wsparcia:

I p. Uczniów, którzy funkcjonują prawidłowo w celu wzmocnienia zasobów i utrzymywania prawidłowego rozwoju.

II p. Uczniów, którzy mają mało zasobów w celu wsparcia w zakresie emocjonalnym i społecznym.

III p. Uczniów wymagających pomocy ze strony specjalistów, w tym wsparcia indywidualnego.

2. Wprowadzenie rozwiązań systemowych ułatwiających jak najpełniejsze wykorzystanie potencjału naturalnych zasobów wsparcia, które są dostępne przez realizujące je podmioty.

- rozwijanie modelu wsparcia realizowanego przez nauczycieli i wychowawców klas.

3. Dostosowanie wymagań związanych z realizacją podstawy programowej do zmniejszonej efektywności kształcenia, wynikającej z osłabionej kondycji psychicznej uczniów i niższej efektywności nauczania zdalnego. Rodzicom i nauczycielom stworzy to lepsze warunki do wspierania psychicznego dzieci i młodzieży, a uczniom ułatwi korzystanie z tego wsparcia.

- w zakresie wymagań na egzaminach ósmoklasisty, maturalnym, zawodowym uwzględnienie sytuacji epidemicznej utrudniającej nabywanie wiedzy oraz gorszą sytuację emocjonalną uczniów

- realizacja kontynuacji programów MEN z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych.

4. Zintensyfikowanie dwustronnej współpracy nauczycieli i wychowawców z pedagogiem/psychologiem szkolnym oraz pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznych.

- stworzenie sieci współpracy poradni psychologiczno-pedagogicznych z psychologiem/pedagogiem szkolnym, które systematycznie będzie spotykać się, aby analizować sytuację uczniów.

5. Szeroka realizacja skutecznych lub o potwierdzonej skuteczności rekomendowanych programów profilaktycznych, które pomogą zapobiec szkodliwym sposobom odreagowywania stresów czasu epidemii, jak również „rozhamowaniu” po rozluźnieniu reżimu sanitarnego, zakończeniu okresu izolacji oraz powrotu dzieci i młodzieży do grup rówieśniczych.

6. Podjęcie działań mających na celu troskę o dobre wzajemne relacje między głównymi podgrupami środowiska szkolnego: uczniami, rodzicami i nauczycielami.

- realizacja spotkań z rodzicami w celu wzmocnienia ich kondycji psychicznej oraz podniesienia umiejętności wychowawczych.

7. Wprowadzając rozwiązania systemowe umożliwiające realizację priorytetu związanego z wychowaniem, profilaktyką i wsparciem psychicznym uczniów, należy dopuścić elastyczną możliwość decydowania o konkretnych formach i wariantach ich wdrażania przez dyrektorów poszczególnych szkół.

8. Opracowując rozwiązania systemowe, nie można zapomnieć o tych uczniach, których czas epidemii skonfrontował z nietypowymi, szczególnymi problemami wynikającymi z ich sytuacji życiowej, rodzinnej, prawnej lub zdrowotnej.

- analiza sytuacji uczniów przy współpracy z MOPR i Sądów dla Nieletnich.

Propozycja 5:

Aby wsparcie psychologiczno- pedagogiczne w szkołach było efektywne, powinny dokonać się zmiany w różnych obszarach:

1. Sposób kształcenia nauczycieli i przygotowanie ich do zawodu:

- dobór kandydatów na studia pedagogiczne (nie każdy ma predyspozycje do pracy z dziećmi, rodzicami, z uczniami ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi i wyzwaniem rozwojowymi);

- odpowiednie przygotowanie merytoryczne, pedagogiczne, psychologiczne –nie tylko przedmiotowe – ważne są umiejętności inter i intrapersonalne nauczycieli, współpraca w zespole, odporność psychiczna.

2. W zakresie organizacji szkoły:

- specjaliści w każdej szkole/przedszkolu: obowiązkowo pedagog, psycholog, pedagog specjalny, logopeda, terapeuta integracji sensorycznej, doradca zawodowy, który jest przygotowany do pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami (w związku z planami edukacji włączającej);

- zmniejszona liczebność klas (15-20 osób), co pozwoli na lepsze rozpoznawanie przez nauczycieli możliwości rozwojowych i edukacyjnych uczniów i ich potrzeb;

- elastyczne planowanie i organizowanie zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów ze względu na ich potrzeby a nie przydział godzin przez organ prowadzący;

- zmniejszenie biurokracji i sprawozdawczości- wspólne wytyczne i wymagania (kontrole) organu prowadzącego i kuratorium;

- organizacja przestrzeni szkolnej – dla uczniów wymagających specjalnych dostosowań (miejsca relaksu, pozbawione wielu bodźców), dla nauczycieli – miejsce i sprzęt do pracy;

- wyposażenie szkół-specjalistów i nauczycieli w odpowiednie pomoce dostosowane do możliwości i potrzeb uczniów (nauczyciele przeważnie finansują szkołę w tym zakresie);
- organizowanie warsztatów dla rodziców podnoszących ich kompetencje wychowawcze;
- organizowanie w szkole spotkań ze specjalistami lekarzami-psychiatra, neurolog, dietetyk itp.

3. Doskonalenie nauczycieli

- w zakresie efektywnych metod pracy z uczniami -metody aktywne, interaktywne, motywujące do nauki i współdziałania w grupie, rozwijające umiejętność uczenia się;
- w zakresie umiejętności oceniania, które będzie miało na celu zdobywanie przez nauczyciela wiedzy o procesie uczenia się uczniów. Nie przyłapanie ucznia na tym, czego nie umie ale pokazanie, co umie a nad czym jeszcze musi popracować (pozwoli to uczniom na zdobycie wiedzy o własnym procesie uczenia się);
- w zakresie rozpoznawania specjalnych potrzeb edukacyjnych, umiejętności dostosowywania wymagań edukacyjnych dla uczniów z różnymi wyzwaniami rozwojowymi;
- podnoszenie umiejętności współpracy z rodzicami;
- w zakresie porozumienia bez przemocy, pozytywnej dyscypliny itp.;
- w zakresie umiejętności radzenia sobie ze stresem, napięciem, frustracją, dbania o swój dobrostan.

Propozycja 6:

1. Zmiany w kształceniu nauczycieli – przygotowanie przyszłych i już aktywnych zawodowo nauczycieli do roli pedagogów, wychowawców, którzy oprócz przekazywania i oceniania wiedzy uczniów będą mieli na względzie dobrostan psychiczny uczniów. Nauczyciel nie powinien być źródłem stresu, lęku czy zniechęcenia uczniów. Powinien umieć rozpoznawać stany emocjonalne oraz zróżnicowane potrzeby wychowanków i empatycznie reagować. Może trzeba się zastanowić nad doбором kandydatów na studia pedagogiczne pod kątem predyspozycji do pracy z dziećmi.
2. Zmniejszenie liczebności klas w celu umożliwienia wychowawcom i nauczycielom lepszego poznania swoich uczniów, ich mocnych stron, deficytów, trudności. Przyczyni się to do mniejszej anonimowości i lepszej komunikacji nauczyciela z uczniami, pozwoli na bardziej indywidualne wsparcie zgodnie z potrzebami. W mniejszych klasach lepiej czują się uczniowie niepełnosprawni, z trudnościami, wycofani, niepewni, z deficytami.

3. Zwiększenie zatrudnienia specjalistów w każdej szkole/przedszkolu (powinny o tym decydować faktyczne potrzeby, a nie przeliczniki).
4. Wyrównanie szans w dostępie do specjalistów szkolnych w małych szkołach np. wiejskich. O potrzebie zatrudnienia logopedy, pedagoga czy psychologa powinien decydować dyrektor, który zna środowisko i potrzeby uczniów. W małych środowiskach często występuje więcej złożonych problemów.
5. Większa elastyczność w organizowaniu form pomocy w szkole, mniej sformalizowania, biurokracji, obwarowań ze strony nadzoru np. dokumentowania, tworzenia „papierów”.
6. Doposażenie placówek w sprzęt i pomoce, adekwatne do potrzeb, organizowanie przestrzeni dla uczniów niepełnosprawnych i wymagających specjalnych dostosowań.
7. Doskonalenie nauczycieli w zakresie rozpoznawania specjalnych potrzeb edukacyjnych, efektywnych metod pracy z uczniami, umiejętności dostosowania wymagań do potrzeb.
8. Rozwijanie umiejętności nauczycieli w zakresie współpracy z rodzicami.
9. Podnoszenie umiejętności wychowawczych rodziców np. jak stawiać granice dziecku i je egzekwować, jak rozmawiać z nastolatkiem, jak rozpoznawać symptomy problemów emocjonalnych, jak radzić sobie ze stresem.
10. Organizowanie zajęć z uczniami z zakresu umiejętności uczenia się, poznawania swoich mocnych stron, budowania poczucia własnej wartości, poszerzanie kompetencji skuteczności i sprawstwa.
11. Porozumienia międzyresortowe (edukacja – służba zdrowia), możliwość kierowania dziecka ze wstępnie rozpoznanymi problemami w szkole do szybkiej pomocy w PZP.
12. Zweryfikowanie zapisów dotyczących kwalifikacji nauczycieli i specjalistów do prowadzenia różnych form pomocy (aktualne rozporządzenie jest bardzo ograniczające).
13. Organizowanie łatwiejszego dostępu do podnoszenia kompetencji przez nauczycieli i specjalistów np. poprzez poszerzenie oferty Platformy specjalistyczno-doradczej.
14. Zamieszczanie na Platformie specjalistyczno-doradczej materiałów skierowanych do wychowawców (np. scenariuszy zajęć, filmów edukacyjnych).

Propozycja 7:

W zakresie organizacji pracy:

Rozpatrzenie sytuacji istotnie zróżnicowanych pod względem kadrowym ppp działających w małych powiatach w stosunku do ppp funkcjonujących w dużych aglomeracjach.

-Ilość kadry -dostosowana do ilości dzieci sprawia, że w małych powiatach mimo, że dzieci jest mniej ilość problemów do rozpatrzenia jest bardzo duża (często placówki na tych terenach mają jako jedynych specjalistów w szkole pedagogów). Poradnia jest jedynym miejscem, gdzie dostępna jest pomoc psychologa.

- W małej Poradni , gdzie na 8 etatów jest 2 psychologów. Trudność stanowi wystąpienie do organu nadzorującego o wydanie zgody na orzekanie: dzieci Autystycznych, Słabowidzących , Słabosłyszących.

-Małe szkoły, oddalone od miasta wojewódzkiego nie mają szansy na zatrudnienie psychologa gdyż jest to propozycja w danej szkole np. 4 godzin w tygodniu.

-Braki finansowe, cięcia kadrowe, finansowe w szkołach i przedszkolach, najczęściej dokonuje się w ramach etatów z pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

-Odejście od wymagania kwalifikacji pedagogicznych dla psychologów. Może to spowodować dużo większe zainteresowanie pracą w szkole absolwentów psychologii.

-Utrzymanie PPP jako instytucji wspierającej dziecko, rodzinę i szkoły w ramach oświaty z poszerzonym zakresem działań o edukację włączającą.

- Problemy z jakimi zgłaszają się do Poradni dzieci i ich rodzice mają wielokrotnie duży wymiar i są czasem skompilowane stąd ustawiczna potrzeba podnoszenia swoich kompetencji przez pracowników Poradni. Ministerialny system naliczania środków na doskonalenie sprawia, że nie wystarcza ich na potrzeby wynikające z problematyki pomocowej. Brak jest zatem środków na realizację działań z zakresu wsparcia szkół w formie spotkań ze specjalistami innymi niż pracownicy Poradni.

-Wypracowanie ogólnych wytycznych jak powinny wyglądać i jakie powinny być standardy lokalowe jakim mają odpowiadać Poradnie. Małym powiatom nie zawsze „bliskie” są potrzeby poradni, mają ważniejsze „problemy”.

- W celu wykonania diagnozy funkcjonalnej istnieje potrzeba by doprecyzować przepisy tak by pracownicy PPP mogli być obserwatorami dziecka w środowisku przedszkolnym, rodzinnym (nie wszyscy rodzice wyrażają na to zgodę).

Propozycja 8:

Dla uczniów:

- Spotkania nauczycieli z rodzicami poprzez platformę internetową np. Teams, Zoom (w przypadku konieczności we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną), mającymi na celu pokazanie, jak mogą pomóc dziecku w radzeniu sobie z emocjami.
- Stworzenie „sieci współpracy” dla nauczycieli między placówkami, w celu wymiany doświadczeń i dobrych praktyk.
- Wychowawcy klas na godzinach wychowawczych przeznaczają czas na elementy integracji zespołu klasowego (rozmowy na temat współpracy, nazywania swoich odczuć, emocji, potrzeb, jak powinna wyglądać praca w grupach itp.).
- Zorganizowanie na godzinach wychowawczych (poprzez platformę internetową) spotkań psychoedukacyjnych z pedagogiem/ psychologiem szkolnym na temat radzenia sobie z emocjami oraz przekazania informacji, gdzie uczniowie mogą uzyskać specjalistyczną pomoc.
- Podczas godzin wychowawczych poprzez platformę internetową, nauczyciele (w przypadku konieczności we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną) uczą uczniów sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych / kryzysowych, które opierają się na indywidualnych zasobach wewnętrznych dziecka, np. marzenia życiowe, posiadane umiejętności itp.
- Zdiagnozowanie przez nauczycieli aktualnego poziomu wiedzy i umiejętności szkolnych, w celu zakwalifikowania uczniów z trudnościami na zajęcia usprawniające techniki szkolne. Konieczne jest, aby nauczyciele podjęli tą decyzję we współpracy z rodzicami.

Dla nauczycieli:

- Wskazane jest, aby nauczyciel każdego przedmiotu zwracał szczególną uwagę na stan emocjonalny uczniów, np. poprzez zapytanie o ich samopoczucie; stworzenie przyjaznej atmosfery na lekcji -nie należy stwarzać poczucia, że dla nauczyciela najważniejszy jest materiał programowy, lecz koncentrować się na funkcjonowaniu psychicznym uczniów i ich poczuciu bezpieczeństwa.
- Dyrektor uwrażliwia członków Rady Pedagogicznej na stan psychiczny dzieci, zwracając szczególną uwagę na indywidualizację, dostosowanie i ograniczenie materiału edukacyjnego zadawanego do domu.
- Wychowawcy klas na godzinach wychowawczych przeznaczają czas wyłącznie na integrację zespołu klasowego.

- Stworzenie „sieci współpracy” dla nauczycieli między placówkami, w celu wymiany doświadczeń i dobrych praktyk.
- Pedagog/psycholog szkolny organizuje „sieć współpracy” dla wychowawców klas, w celu uświadomienia wychowawcom ich roli i wpływu na rozwój uczniów oraz wskazanie prostych sposobów troski o kondycję psychiczną uczniów (np. wstępne rozpoznanie kondycji psychicznej uczniów, którzy mogą wymagać większej pomocy; zainteresowania ich przeżyciami emocjonalnymi itp.).
- Zorganizowanie szkolenia dla nauczycieli na temat oceniania ucznia podczas nauczania zdalnego.
- Po powrocie do nauczania stacjonarnego nauczyciele na zajęciach lekcyjnych wykorzystują techniki multimedialne i inne atrakcyjne dla ucznia metody, tak dobrze oceniane przez uczniów w trakcie nauczania zdalnego.

Propozycja 9:

Nauczyciele:

1. Rozwijanie kompetencji emocjonalnych w tym samoświadomości własnej emocjonalności:

- empatia
- optymizm
- samoświadomość
- władza wychowawcza
- sprawiedliwość społeczna
- znajomość kultury

2. Aspekty prawne w zawodzie nauczyciela:

- prowadzenie dokumentacji
- warunki nauczania
- programy nauczania i postawa
- awans zawodowy
- nowoczesne technologie i cyberprzestrzeń

3. Praktyczne elementy kształcenia nauczycieli:

- dobre praktyki
- bank dobrych praktyk

4. Wdrożenie nauczycieli do zintegrowanych działań na rzecz ucznia:

- faktyczne, prawdziwe zespoły do IPET, zespoły samokształceniowe, do oceny funkcjonowania ucznia;
- budowanie realnych programów wychowawczych;
- budowanie szkolnych programów i systemów wsparcia pozytywnych zachowań.

Uczniowie:

1. Współpraca środowisk wychowawczych w pracy z uczniem.
2. Diagnoza funkcjonalna ucznia.
3. Dostosowanie metod wychowawczych indywidualnie do ucznia.
4. Podnoszenie świadomości rodziców nt. zachowań ryzykownych u dzieci i młodzieży.
5. Wprowadzenie do szkół programów profilaktycznych z zakresu m.in. zapobiegania agresji, cyberprzemocy.

Propozycja 10:

Profilaktyka – rozwijanie wśród nauczycieli umiejętności wychowawczych, ich kompetencji we wspieraniu uczniów, komunikacji z uczniami, umiejętności tworzenia sprzyjającej, bezpiecznej atmosfery, która ułatwiać będzie przyswajanie wiedzy, zwiększenie wśród nauczycieli wiedzy o potencjalnych zaburzeniach rozwojowych/psychicznych mogących występować wśród uczniów.

Programy integracyjne dla klas I (na każdym etapie edukacyjnym), później działania profilaktyczne na wzmacnianie więzi między uczniami (scenariusze zajęć, baza pomysłów).

Zajęcia rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne dla wszystkich uczniów (na godzinie wychowawczej – może powinny być dwie takie godziny w tygodniu w planie lekcji?).

Szeroko działające sieci współpracy między nauczycielami – szkołami, gdzie nauczyciele mogą wymieniać się doświadczeniami, pomysłami, sami uzyskać wsparcie dla siebie (profilaktyka wypalenia zawodowego).

Działania skierowane do rodziców – komunikacja z dziećmi, rozwijanie ich umiejętności wychowawczych.

Tworzenie zajęć i miejsc, gdzie uczniowie mogą rozwijać swoje zainteresowania pozaszkolne, czy po prostu mieć możliwość brania w nich udziału (ograniczony dostęp w małych miejscowościach i na wsi).

Scenariusze zajęć dla szkół ponadpodstawowych związanych z profilaktyką zaburzeń psychicznych wśród młodzieży.

Może jakaś kampania, która odczaruje pedagoga/psychologa szkolnego – żeby uczeń nie czuł się naznaczony spotkaniami z nimi (choć są szkoły, gdzie pedagog czy psycholog szkolny kojarzy się uczniom bardzo pozytywnie – świetnie gdyby było tak wszędzie).

Propozycja 11:

Odpowiadając na pytanie dotyczące modelu pomocy psychologiczno-pedagogicznej uważam, że jej **głównym miejscem powinna być szkoła**, przedszkole, itp., słowem blisko osoby (dziecka, ucznia) potrzebującej wsparcia.

Skuteczność tej pomocy na pierwszym poziomie referencyjnym uzależniona jest od możliwości

i zaangażowania się **osób- pomagaczy przygotowywanych do tej roli** w oparciu o programem studiów. Konieczny jest też czas na wykonywanie takiej pracy oraz określony limit osób przypadający na jednego pomagacza. **Środki finansowe powinny być wydzielona na ten cel z subwencji oświatowej** a ich ilość powinna dać możliwość zatrudnienia specjalistów dobrze przygotowanych. Obecnie środki są w subwencji ogólnej i nie są znaczone, co powoduje, że organy prowadzące niechętnie się nimi dzielą. Mogą z zaoszczędzonych pieniędzy realizować inne zadania.

Konieczna jest zmiana wynagrodzenia, która pozwoli przyciągnąć ludzi pasjonatów do zawodu.

Pomoc psychologiczno- pedagogiczna powinna być planowana i realizowana zespołowo. Zespoły powinny mieć **charakter inerdyscyplinary**, w których skład powinni wchodzić specjaliści z różnych placówek, różnych resortów, działający na rzecz dzieci młodzieży i ich rodzin oraz bezwzględnie **rodzice jako równorzędni partnerzy**.

Pomoc udzielana w tej chwili dziecku ma charakter doraźnego wsparcia i dotyczy głównie poprawy funkcjonowania ucznia w środowisku szkolnym. Zapomina się, że dziecko generuje często problemy emocjonalne w rodzinie, rzutujące na motywację, a w konsekwencji trudności w nabywaniu wiedzy i umiejętności szkolnych oraz zachowanie. Często model wychowawczy szkoły znacznie odbiega od modelu preferowanego w rodzinie. Materializm i komformizm tak powszechnie występujący w naszym społeczeństwie przejawiający się gonitwą za pieniądzem,

„łatwym” życiem sprzyja samotności dzieci i zaburzeniom rozwoju sfery emocjonalnej i społecznej.

W mojej ocenie **większość działań pomocowych powinno obejmować rodziców** celem kształtowania postaw wychowawczych służących rozwojowi dziecka w oparciu o wartości uniwersalne, wyższe.

We wszystkie działania o charakterze wychowawczym i profilaktycznym powinni być zaangażowani rodzice. **Ich udział jest gwarantem sukcesu.**

Moim zdaniem, jeśli w szkole prawidłowo realizowane byłyby założenia pomocy psychologiczno- pedagogicznej zawarte w rozporządzeniu MEN oraz wynikające z nich procedury, efekty działań pomocowych byłyby być znacznie wyższe. Nauczyciele otrzymali narzędzia i prawo umożliwiające im podejmowanie indywidualnych działań względem ucznia, jednak rzadko z tego korzystają. Z mojej obserwacji wynika, że wielu nauczycieli nie jest zainteresowanych indywidualizacją ukierunkowaną na dziecko. Realizują programy często niedostosowane do warunków środowiska życia uczniów oraz ich możliwości. Nastawieni są często tylko na realizację tematów bez sprawdzania kompetencji uczniów. Nauczyciele nieświadomi są swoich możliwości organizacji kształcenia w oparciu o prawo oświatowe.

Kandydaci na nauczycieli powinni być inaczej dobierani do zawodu. Powinno badać się ich preferencje osobiste i zawodowe. To od nauczyciela zależy często kariera szkolna dziecka. Zastanawiające jest to ,że dzieci najczęściej chcą iść do szkoły w wieku 7 lat, po klasie IV zaczynają tej szkoły nie lubić.

Poradnie psychologiczno- pedagogiczne **powinny działać na drugim poziomie referencyjności.** Tutaj potrzebni są psychoterapeuci i inni terapeuci wspomagający rozwój i korygujący wady i zaburzenia rozwojowe. Żeby tak było musi być zmiana wynagrodzenia, aby motywować pracowników do podnoszenia kwalifikacji, często kosztownych. Specjaliści na tym poziomie powinni być zaopiekowani poprzez superwizję, której w obecnym systemie prawnym i organizacyjnym nie ma.

Konieczne jest zaopiekowanie terapeutyczne rodziców (**np. terapia rodziny**), jako uzupełnienie działań szkoły, placówki.

Specjaliści poradni **powinni być superwizorami dla specjalistów szkolnych.**

Poradnia powinna uczestniczyć w działaniach organizowanych dla ucznia na terenie szkoły.

Konieczne jest **ujednocenie orzecznictwa dla dzieci i młodzieży**, gdyż w obecnej sytuacji orzeczenia dla celów zdrowotno- socjalnych wydawane są przez zespoły orzekające działające przy powiatowych centrach pomocy rodzinie natomiast dla celów edukacyjnych orzeczenia wydają zespoły działające przy poradniach psychologiczno- pedagogicznych. Przepisy prawa powinny jasno określać warunki umożliwiające wydawanie orzeczeń, najlepiej jedno orzeczenia dla celów zdrowotnych i edukacyjnych.

Poradnia powinna wspomagać funkcję wychowawczą szkoły i rodziny, terapeutyzować i diagnozować przyczyny trudności dzieci i młodzieży z uwzględnieniem diagnozy funkcjonalnej. Konieczna jest też działalność profilaktyczna.

W poradni powinien **być zatrudniony psychiatra dzieci i młodzieży albo neurolog** współpracujący zespołem diagnostycznym lub terapeutami.

Propozycja 12:

- Szkolenie/wykład dla nauczycieli – Interwencja kryzysowa (co mówić w klasie gdzie zdarzy się próba samobójcza, śmierć kogoś bliskiego uczniowi itp.).
- Dołączyć szkolenia dla rodziców odnoszące się do umiejętności wychowawczych, siły rodzicielstwa, możliwości działań rodzica (poza specjalistami) wobec dziecka . Cel takich szkoleń to wzmocnienie umiejętności wychowawczych rodziców, zwiększenie ich poczucia sprawstwa w kontakcie z dzieckiem, aby mogło się ono czuć bezpiecznie i zaopiekowane.
- Dołączyć szkolenia dla rodziców dotyczące sytuacji rozwodowej w rodzinie i obowiązków rodzica w tym kontekście. Nasza Poradnia w marcu zrobiła on-line konferencję Rozwiedzione dziecko i mamy już 12 tys wyświetleń, jest ogromne zainteresowanie tym tematem a w poradni mamy wiele zgłoszeń dotyczących trudności emocjonalnych dzieci w związku z niewłaściwą postawą rozwodzących się rodziców.
- Grupy wsparcia dla nauczycieli , nawet w formie zdalnej – zmieniające się przepisy, rosnące wymagania wobec nauczycieli, praca w zagrożeniu zdrowotnym, z uczniami w trudnej sytuacji emocjonalnej wymaga stworzenia dodatkowej formy wsparcia dla nauczycieli.
- Ze szkoleń na internetowej Platformie Specjalistyczno-Doradczej utworzyć pakiety: dla nauczycieli, dla rodziców, dla specjalistów i przekazać je szkołom, aby mogli skorzystać z materiałów na bieżąco i przekazali je rodzicom przez dziennik elektroniczny. Nie każdy zaloguje się do platformy, dlatego trzeba szukać innych sposobów dotarcia do odbiorcy.

- Stworzyć scenariusze lekcji wychowawczych lub program składający się z 4-5 scenariuszy dla uczniów w każdej grupie wiekowej nt emocji, trudności emocjonalnych, działań w kryzysie, otwartości w szukaniu pomocy i wsparcia. Ale też dotyczących trudności edukacyjnych- koncentracji uwagi, pamięci , metod uczenia się. Scenariusze powinny być tak opisane i skonstruowane, żeby nauczyciel wychowawca mógł je przeprowadzić samodzielnie w klasie – zrobiliśmy to w Poradni w Gliwicach i zostało to bardzo dobrze rozpowszechnione i działa.

Propozycja 13:

- Podstawowym działaniem w modelu pomocy p-p **powinno być realizowanie zadań**, które zostały dokładnie i obszernie określone w rozporządzeniu MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1280), a dotyczą zadań specjalistów zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach tj. pedagoga, psychologa, logopedy, doradcy zawodowego, terapeuty pedagogicznego. Realizacja tych zapisów zapewniłaby pomoc dzieciom i młodzieży na chociażby podstawowym poziomie. Z obserwacji dotyczących współpracy specjalistów poradni z przedszkolami, szkołami i placówkami wynika, że zatrudnieni w ww. jednostkach specjaliści najmniej zajmują się pracą z dziećmi i uczniami, wykonują natomiast inne niezwiązane z bezpośrednią pomocą p-p. Pozwoliłoby to na rozpoznawanie i udzielanie pierwszej pomocy p-p na terenie przedszkola, szkoły i placówki.

- W każdej jednostce oświatowej: przedszkolu i szkole podstawowej powinien być zatrudniony pedagog – terapeuta pedagogiczny, logopeda, doradca zawodowy oraz psycholog, w szkołach ponadpodstawowych pedagog, psycholog i doradca zawodowy wszyscy zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin. Ilość specjalistów powinna być dostosowana do ilości dzieci, uczniów w placówce. W klasach integracyjnych i SOSW, MOS ilość specjalistów powinna być określona odrębnie od ilości specjalistów w szkołach ogólnodostępnych. Umożliwi to zwiększenie dostępu dzieci, uczniów i rodziców do potrzebnych form pomocy p-p na terenie przedszkoli, szkół i placówek.

- Z uwagi na fakt, że pomoc psychologiczno-pedagogiczna powinna być udzielana w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów (tak jak zostało to już zapisane w ww. rozporządzeniu) wskazane byłoby, tak jak w przypadku nauczycieli szkół zawodowych (szkolenia branżowe), corocznie określenie przez dyrektora przedszkola, szkoły i placówki potrzeb w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli i

zaplanowanie - obligatoryjnie szkoleń z zakresu szeroko rozumianej pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla całej rady pedagogicznej.

- Poszerzenie zakresu współpracy nauczycieli, wychowawców i specjalistów przedszkoli, szkół i placówek z rodzicami dzieci i uczniów – organizacja przez nauczycieli i specjalistów warsztatów, szkoleń, lekcji pokazowych, konsultacji, udział rodziców w zajęciach terapeutycznych, w spotkaniach zespołów interdyscyplinarnych. Nie ograniczanie się do konsultacji po zebraniach z rodzicami 2-3 razy w roku szkolnym. Zwiększenie dostępności dla rodziców specjalistów pracujących na terenie przedszkoli, szkół i placówek z dziećmi i uczniami.

- Prowadzenie na terenie przedszkoli, szkół i placówek diagnozy funkcjonalnej dzieci i uczniów i na podstawie jej wyników bezzwłoczne zorganizowanie potrzebnych form pomocy p-p bez oczekiwania na opinię z poradni (takie rozwiązanie przewiduje aktualnie obowiązujące rozporządzenie). Zatrudnienie specjalistów w każdej jednostce umożliwi zorganizowanie adekwatnego do potrzeb wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.

- Podejmowanie przez nauczycieli, wychowawców i specjalistów działań interdyscyplinarnych mających zapewnić optymalne wsparcie dziecku i rodzinie – współpraca z poradnią, pomocą społeczną, ośrodkami zdrowia (tak jak w przypadku zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju) kuratorami i innymi specjalistami, pod opieką których znajduje się dziecko/ uczeń, za zgodą rodziców oczywiście.

- Położenie większego nacisku na pracę i działania zespołowe nauczycieli i specjalistów zatrudnionych w jednostkach oświatowych udzielających na ich terenie pomocy p-p – efektywna wymiana informacji o dziecku, uczniu, współpraca z rodzicami w zakresie udzielania wsparcia dziecku i rodzicom, sprawniejsza modyfikacja zakresu pomocy p-p.

- Rozważenie możliwości opisowej oceny dla uczniów ze SPE na wszystkich etapach edukacyjnych, która ułatwi wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów przez inne podmioty niż szkoła/przedszkole/placówka.

- Tak jak dotychczas poradnie powinny wspierać nauczycieli w rozwijaniu kompetencji wychowawczych i dydaktycznych, prowadzić sieci współpracy, prowadzić szkolenia, warsztaty, organizować konferencje, prowadzić Grupy Wsparcia.

- Zarówno jednostki oświatowe jak i poradnia powinna podejmować intensywne działania w zakresie wspierania rodziców w rozwijaniu kompetencji wychowawczych, jednocześnie wskazując formy i sposoby wsparcia dzieci/uczniów w ich rozwoju.
- Poradnie powinny prowadzić specjalistyczną diagnozę oraz terapię psychologiczno-pedagogiczną, w tym logopedyczną. (aktualnie do poradni trafiają na diagnozę dzieci/uczniowie, którzy od pół roku uczestniczą na terenie szkoły/przedszkola w terapii logopedycznej, ale szkoła chce „podkładkę”).
- Psycholodzy zatrudnieni w przedszkolach/szkołach/placówkach jak i w poradni powinni mieć zapewnienie udziału w supewizjach (aktualnie ciężar psychiczny zgłaszanych problemów przez dzieci/uczniów/rodziców i także nauczycieli wymaga profesjonalnego wsparcia specjalistów);
- Powstanie i działanie platformy dla różnych grup odbiorców takich jak ta uruchomiona przez UKSW jest i byłaby cennym elementem systemu wsparcia p-p. Powinno zostać zachowane wsparcie finansowe na działalność takiej platformy;
- Marzeniem jest zatrudnienie w poradni psychiatry dziecięcego.

Propozycja 14:

- Objęcie wsparciem wychowawczym, profilaktycznym i pomocowym wszystkich uczestników procesu uczenia: uczniów, nauczycieli, rodziców (dot. m.in. pogorszenia samopoczucia, trudności w nauce, zaburzeń nastroju, depresji, lęków, nadmiernego korzystania z mediów elektronicznych, przeciążeń związanych z edukacją zdalną, trudności z komunikacją, z respektowaniem granic, zachowań przemocowych, hejtu, itp.);
- Doskonalenie kompetencji i poczucia wpływu rodziców i nauczycieli, zwłaszcza w obszarze współpracy oraz dbałości o relacje i integracje grupy/klasy;
- Uwzględnienie zmniejszonej efektywności kształcenia związanej z sytuacją pandemii w odniesieniu do każdego ucznia (dostosowanie, indywidualizacja, pomoc pp);
- Wzmocnienie roli i poszerzenie kompetencji wychowawcy;

- Docenienie znaczenia lekcji wychowawczej jako podstawowej formy pozwalającej na budowanie dobrych relacji z uczniami (czas i miejsce na wspólne bycie, poznanie, bezpieczna przestrzeń, życzliwość, wsparcie, itp.);

Spotkania z rodzicami (wywiadówki, konsultacje, itp.) jako istota współdziałania i optymalizacji działań względem ucznia (czas na rozmowę, szacunek w relacjach, otwartość, współpraca, itp.);

- Wskazanie/konieczność pracy zespołowej nauczycieli (w znaczeniu: czas na wymianę informacji, poszerzanie optyki w patrzeniu na ucznia, na trudność, problem, wyzwanie; możliwość zmiany perspektywy; dostrzeżenie możliwości, itd.) jako istotnego elementu bezpiecznego i efektywnego funkcjonowania ucznia i zespołu klasowego;

- Dzielenie się dobrymi praktykami;

- Otwartość na współpracę - wykorzystanie zasobów wsparcia dostępnych w najbliższym środowisku (rodzice, nauczyciele, specjaliści szkolni, poradnie psychologiczno-pedagogiczne).

Propozycja 15:

Uczniowie:

1. Zaleca się wzmocnienie uczniów w zakresie treningu umiejętności społecznych i zajęć o charakterze emocjonalno – społecznym

Prowadzone zajęcia w ramach programu wychowawczo-profilaktycznego przez specjalistów pracujących w szkole

2. Współpraca z regionalnymi placówkami wsparcia psychicznego dzieci i młodzieży w tym PORADNI ZDROWIA PSYCHICZNEGO (STAŁE TERAPIE PSYCHOTEREAPEUTÓW PRZY UCZNIACH Z PROFILAKTYKĄ SELEKTYWNĄ I WSKZUJĄCĄ)

3. Wprowadzenie oferty dobrowolnych bezpłatnych warsztatów pozalekcyjnych online dla uczniów zainteresowanych wybraną ofertą np. dotyczące nieśmiałości, samooceny własnej, organizacji czasu własnego, efektywnego wykorzystania czasu do nauki, sposobu radzenia

sobie w konfliktach z członkiem rodziny – PRZY WSPÓŁPRACY Z POWIATOWYM CENTRUM POMOCY RODZINIE

4. Szeroka oferta Zespołu ds. wsparcia psychologiczno-pedagogicznego określona na podstawie rozpoznania potrzeb grupy klasowej- adresowana bezpośrednio dla danej klasy przy współudziale Klasowej Rady Rodziców – wykorzystanie zasób szkolnych

5. Udział uczniów w programach zdrowia psychicznego i fizycznego – Realizowane online przez inne Instytucje w formie projektów, inicjatyw społecznych i lokalnych (WSPARCIE PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNEJ, SŁUŻBY ZDROWIA- PIELEŃNIARKA SZKOLNA)

6. Wykorzystywanie dostępnych bezpłatnych apek tworzonych przez specjalistów, trenerów interpersonalnych, mediatorów dla określonych grup odbiorców.

Nauczyciele:

1. Zaproponowanie sieci współpracy szkół z danego Województwa – jako forma wymiany dobrych praktyk realizowanych projektów dotyczących form wsparcia

2. Objęcie szkół formą wspomaganie przez doradców ds. kształcenia specjalnego, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz edukacji włączającej w szkole masowej

3. Realizacja działań w zakresie pracy Zespołu ds. wsparcia - wzbogacenie zaplecza narzędzi diagnostycznych dla specjalistów szkolnych.

4. Należy umożliwić nauczycielom i specjalistom tworzenia grup wsparcia na poziomie międzynarodowym, wymiany doświadczeń oraz prac Zespołu interdyscyplinarnego w zakresie wczesnego wykrywania i diagnozy ucznia.

5. Zwiększenie roli wychowawczej Szkolnej Rady Rodziców - grupy wsparcia dla Rodziców dzieci z trudnościami o zróżnicowanym podłożu.

6. Większa promocja i wzmożone działania lokalne w zakresie działań kulturalno-sportowych realizowane przez Ośrodki Kultury, działania profilaktyczne realizowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia, Stowarzyszenia na rzecz pomocy dzieciom niepełnosprawnym, Ośrodki Sportu i Rekreacji, Caritas jako bezpłatne oferty dla uczniów podczas ferii zimowych i letnich. (Tworzenie zakładki interaktywnej – inicjatyw uczniowskich i lokalnych)

Propozycja 16:

Trochę odniosę się do mojej wizji tego wsparcia. Trudność która obserwuję od lat to fakt, że często to wsparcie jest narzucone i kontynuowane przez lata (bo jest zalecenie w opinii). Oczywiście głównym problemem jest finansowanie godzin pomocy psychologiczno - pedagogicznej w szkołach i placówkach, gdyż jest to zadanie samorządów - w ich interesie jest wydać jak najmniej. Aktualnie obserwuje się tendencję, że zajęcia np. terapeutyczne lub dydaktyczno - wyrównawcze odbywają się raz na dwa - trzy tygodnie, a w wielu placówkach z którymi rozmawiam raz w miesiącu. Grupy są mieszane, czasami klasy łączone 4-6, 7-8, dzieci biorą udział z zajęciami logopedycznych grupowych - każde ma inną wadę, dzieci z ZA potrzebują zupełnie innego rodzaju tych zajęć, ale ćwiczą nieistniejące wady z grupą, bo jak w 45 minut podczas jednej godziny w miesiącu czy najwyżej dwóch indywidualizować pracę.

Jestem zdania, że pomoc psychologiczno - pedagogiczna powinna być zadaniem finansowanym przez Państwo, szczególnie teraz widoczne są rosnące potrzeby. Zdalne nauczanie spowodowało, że obecnie drugoklasiści nie czytają i nie piszą. Oni pójdą dalej w edukacji z dużymi zaległościami.

Dodatkowo problem z dostępem do specjalistów pedagog, psycholog - to nadal luksus dla wielu szkół - szkoły integracyjne mają po 1/2 etatu psychologa w placówce, rodzice wożą dzieci prywatnie na wizyty, korzystają z pomocy różnych specjalistów, co wcale nie jest korzystne dla dziecka (które ma 3 psychologów).

Podsumowując moje stanowisko i moją wizję:

Pomoc psychologiczno - pedagogiczna nie powinna być uzależniana od posiadanej opinii PPP (a tak jest aktualnie), a udzielana dziecku z uwagi na zaobserwowane trudności po konsultacji z rodzicem. Nie należy zakładać, że dziecko musi korzystać z zajęć przez cały rok, ma być udzielana do czasu wyrównania braków (teraz często narzuca się uczniom, bo musi chodzić przez min. rok).

Grupy terapeutyczne powinny być dostosowane do potrzeb dziecka, ale należy uwzględnić również miejsce na terapie indywidualne (psycholog nie zawsze może prowadzić z dzieckiem zajęcia grupowe, praca dot. sytuacji rodzinnej, czy np. dzieci po próbach S czy samookaleczeniach).

Wsparcie dla nauczycieli:

- Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej z uwagi na obciążenia wynikające z pracy (praca z drugim człowiekiem), wypalenie zawodowe, udział w grupach NK
- Zapewnienie dostępu do superwizji dla specjalistów (np. 4 x rok)
- Wsparcie nauczyciela - pedagoga specjalnego w klasach, gdzie jest uczeń z orzeczeniem (czasami większej pomocy potrzebuje dziecko z NI lub niepełnosprawnością ruchową niż dziecko z Zespołem Aspergera)

Propozycja 17:

- Zatrudnienie większej ilości specjalistów (logopeda, pedagog, psycholog, terapeuta integracji sensorycznej);
- Zmiany w kształceniu nauczycieli. Większa selekcja;
- Większa dostępność do lekarza psychiatry. Dzieci, rodzice oraz nauczyciele bardzo często pozostają osamotnieni. Brak dostatecznej pomocy psychiatrycznej;
- Podnoszenie umiejętności wychowawczych rodziców, np. szkoła dla rodziców;
- Zmniejszenie liczebności klas;
- Redukcja dokumentacji i sprawozdawczości (nauczycieli, wychowawców, specjalistów);
- Poszerzenie oferty platformy specjalistyczno- doradczej o materiały i scenariusze zajęć (filmy edukacyjne);

Propozycja 18:

- Uważam, że jednym z ważniejszych elementów, który powinien być uwzględniony w modelu wsparcia jest ujednoczenie w kwestii zatrudniania specjalistów w szkole - zatrudnienie psychologa i pedagoga bądź terapeuty pedagogicznego w pełnym wymiarze godzin w każdej szkole bez względu na liczebność uczniów i oddziałów. Specjalista dokonywałby wnikliwej obserwacji ucznia na terenie szkoły w oparciu o znajomość psychologii rozwojowej, głównie w odniesieniu do norm wiekowych.
- Wskazane jest ujednoczenie wskazówek do postępowania z uczniami z zaburzeniami stresu pourazowego (PTSD) – w celu zapewnienia dziecku wsparcia w okresie (post)pandemicznym dostosowanego do wieku i poziomu dziecka.

- Istotnym byłoby rozważenie zatrudnienia również terapeutów uzależnień w szkołach ponadpodstawowych, ponieważ problem uzależnienia młodzieży od mediów cyfrowych w obliczu trwającej pandemii narasta.

- Zawarty w rozporządzeniu szeroki wachlarz form udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej zajęć specjalistycznych w wielu szkołach jest znikomy z uwagi na brak wystarczających środków finansowych. Uważam, że zarówno w szkołach podstawowych jak i ponadpodstawowych (szczególnie w dobie trwającej pandemii) winny znaleźć się środki finansowe na zajęcia rozwijające kompetencje społeczno – emocjonalne.

- Istotnym pomysłem może być utworzenie „sieci współpracy między nauczycielami i specjalistami w szkole” - czyli wymiana dobrych praktyk i dzielenie się swoim doświadczeniem z innymi nauczycielami.

- Można rozważyć utworzenie regionalnych całodobowych bezpłatnych infolinii dla dzieci i młodzieży – specjaliści z danego regionu Polski współpracują z innymi instytucjami w określonym terenie i mogą świadczyć ukierunkowaną pomoc psychologiczną. Przy telefonach mogą pracować psycholodzy, pedagodzy i terapeuci przygotowani do profesjonalnego udzielania porad.

Propozycja 19:

Obecnie jednym z dużych problemów w zakresie pomocy psychologicznej jest trudny dostęp ucznia i jego rodziców do specjalisty udzielającego pomocy w krótkim terminie. Tylko nieliczne szkoły zatrudniają psychologa, a pedagog bardzo często zajmuje się dodatkowo sprawami administracyjnymi. Czas oczekiwania na wizytę u psychologa w publicznej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej to kilka tygodni. Aktualnie większość problemów występujących u uczniów wymaga jak najszybszej interwencji specjalisty. Zaburzenia emocjonalne, zaburzenia opozycyjno – buntownicze, obniżony nastrój, depresje, zaburzona koncentracja uwagi, impulsywność, agresja, fobie szkolne, zaburzenia snu, zaburzenia odżywiania, nadaktywność wymagają szybkiej, profesjonalnej pomocy.

W ramach wsparcia psychologicznego wskazanym byłoby zatrudnienie w każdej szkole psychologa i takie wyposażenie gabinetów psychologicznych w metody diagnostyczne i terapeutyczne aby można było jak najszybciej zdiagnozować występujące problemy, ustalić

formy pomocy i rozpocząć proces terapeutyczny, co pozwoliło by uniknąć długiego okresu oczekiwania na kontakt w Poradni.

Uczeń byłby w swoim, znanym środowisku.

Szkoła obok funkcji dydaktycznej powinna organizować warsztaty rozwojowe dla uczniów, obejmujących uwrażliwienie na pozaintelektualne aspekty rozwoju. Drugim, być może dużo ważniejszym, jest budowanie w szkole i w jej programach pracy atmosfery myślenia o rozwoju w sposób całościowy. Może to obejmować przykładowo podkreślanie i docenianie takich, być może niekonwencjonalnych osiągnięć uczniów, które świadczą o ciekawości i różnorodności ich zainteresowań.

Należy wspierać u uczniów poczucie własnej sprawczości w planowaniu własnego życia.

Szkoła powinna mieć ofertę warsztatów i treningów rozwijających kompetencje społeczno – emocjonalne między innymi:

Trening uważności

Trening redukcji stresu dla uczniów, rodziców i nauczycieli

Trening umiejętności emocjonalnych i społecznych

Trening koncentracji uwagi

Trening twórczego myślenia

Istotnym jest wyposażenie pomieszczenia, w którym mogą odbywać się niektóre treningi czy warsztaty. Idealnym rozwiązaniem może być sala doświadczania świata, w którą szkoła powinna być wyposażona.

Ponieważ zgodnie z Rozporządzeniem Ministra z 2017 roku każdy nauczyciel jest zobowiązany do udzielania wsparcia w trakcie bieżącej pracy z uczniem należy już trakcie studiów przygotować studentów do takiej aktywności, ponieważ aktualnie często słyszymy, że nie potrafią tego realizować bo są "przedmiotowcami". Należy uczyć przyszłych nauczycieli, że nie trzeba być psychologiem, by zauważyć, że coś złego dzieje się z drugim człowiekiem. Czasami wystarczy okazanie zainteresowania, by dziecko czy dorosły się otworzyli, a wtedy zdecydowanie łatwiej znaleźć rozwiązanie, odpowiednią pomoc. Wskazanym byłoby umożliwić nauczycielom korzystanie z superwizji, tak aby mogli przedyskutować najtrudniejsze do rozwiązania problemy ze specjalistą.

Wsparcie powinno również dotyczyć rodziców, którzy niejednokrotnie mają trudność w relacjach ze swoimi dziećmi i chcąc im pomóc powinni mieć podstawową wiedzę na temat prawidłowości rozwojowych swoich dzieci.

Dzieci i młodzież oczekują zmniejszenia ilości godzin spędzanych w szkole i chcieliby pracować metodą projektu. Wsparciem byłoby również wprowadzenie w szkołach oceniania kształtującego, co mogłoby obniżyć poziom stresu u uczniów.

Należy kształtować twórcze i kreatywne myślenie u przyszłych nauczycieli, tak aby prowadzili zajęcia w atmosferze dającej możliwość samodzielnego dochodzenia do rozwiązań. Pobudzanie ciekawości poznawczej daje dzieciom i młodzieży możliwość uczenia się bez stresu.

Promować w szkołach mediacje rówieśnicze tak aby uczniowie uczyli się rozwiązywać konflikty w swoim gronie, bez krytycznych, często niezrozumiałych dla nich uwag dorosłych.

Propozycja 20:

- Wprowadzenie obowiązkowych zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz zajęć z zakresu psychoprofilaktyki dla uczniów.
- Zadbanie o większą dostępność do pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów- zatrudnienie psychologów w szkołach.
- Darmowe superwizje dla psychologów szkolnych.
- Warto podjąć współpracę z placówkami medycznymi w celu umożliwienia dostępu do opieki psychiatrycznej dla dzieci/młodzieży.
- Większy nacisk na uczenie praktyczne – ograniczenie teorii w podstawie programowej
- Realizowanie programów nauczania, które uwzględniałyby różnice społeczne, osobowościowe, rozwojowe uczniów.

Propozycja 21:

Wsparcie psychologiczno – pedagogiczne przede wszystkim dla uczniów, jak również rodziców, a także nauczycieli to temat bardzo szeroki. Niestety przez wiele grup zupełnie inaczej rozumiany. Gdy rodzic widzi hasło: wsparcie psychologiczno – pedagogiczne, od razu ma jedno skojarzenie – pedagog i psycholog. W terminologii oświatowej takie hasło istnieje od dawna, jak również od dawna jest realizowane w szkołach i placówkach. Zgodnie z rozporządzeniem każdy nauczyciel i specjalista pracujący w szkole z uczniami i podopiecznymi jest odpowiedzialny za pomoc, wsparcie psychologiczno – pedagogiczne.

Dlatego pisząc o modelu wsparcia psychologiczno – pedagogicznego, jako specjalista – psycholog, na co dzień pracujący w szkole, oczekiwałabym ujednolicenia, czy też zmiany nazewnictwa bądź też sprecyzowania działań, kogo one mają dotyczyć? Czy jedynie pedagogów i psychologów (jako tych osób, które mają takie działania świadczyć na rzecz uczniów i rodziców), czy też - jak to jest obecnie – wszystkich nauczycieli i specjalistów? Aby można było w pełni realizować pomoc i wsparcie psychologiczno – pedagogiczne w szkołach i placówkach, potrzebne są fundusze. Zajęcia dla uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego (słabo widzący, słabosłyszący, z autyzmem, Zespołem Aspergera), a tym samym godziny specjalistów, takich jak surdo, czy tyflopedagog, socjoterapeuta są zapewnione i są systematycznie realizowane, jak również obecność nauczyciela wspomagającego w szkołach ogólnodostępnych (oczywiście jako pomoc p-p), dlatego, że uczniowie Ci mają dokument wydany przez poradnię psychologiczno – pedagogiczną – orzeczenie, i tym uczniom taka pomoc się należy (zgodnie z rozporządzeniem). A co z uczniami nie posiadającymi orzeczeń? Takich dzieci jest większość. Nauczyciel organizujący zajęcia dla uczniów rozwijające ich uzdolnienia (np. przygotowanie do konkursów, olimpiad), korekcyjno – kompensacyjne, czy też dydaktyczno – wyrównawcze (wszystko w ramach wspomnianej pomocy psychologiczno – pedagogicznej), wykonuje to wszystko poza godzinami pracy swojej, jak również po zakończeniu godzin lekcyjnych uczniów. Niestety, w chwili obecnej nie ma na takie zajęcia funduszy. Wielu nauczycielom zależy jednak na lepszym funkcjonowaniu dzieci, widzą potrzebę pracy z nimi i pomimo zakazu, pomimo poświęcania swojego czasu, prowadzą pracę z uczniami, nie mając za tą pracę wynagrodzenia.

Patrząc z perspektywy swojej pracy i ponad dwudziestoletniego doświadczenia zawodowego widzę, jak ważna jest wymiana doświadczeń i informacji na drodze szkoła – dom, czyli nauczyciel – rodzic. Uczeń jest częścią wspólną. I o jego dobro wszyscy walczymy. Dlatego, w moim przekonaniu w modelu wsparcia psychologiczno – pedagogicznego warto postawić na budowanie relacji, tak ważnych dla młodych ludzi, w szczególnym okresie postpandemii. Najwięcej korzyści niosą za sobą działania praktyczne, łączące szkołę i dom we wspólnych działaniach. Uważam, że na takie działania należy postawić w modelu wsparcia psychologiczno - pedagogicznego. Przepraszam, że to napiszę, ale rodzice nie chcą słuchać kolejnych wykładów, pogadanek, nie chcą dostawać rad, pouczeń, co i jak mają robić, ponieważ takie działania są bardzo krótkotrwałe i nie przynoszą pożądanych efektów. Rodzice sięgający po taką pomoc często oczekują szybkich, konkretnych i długofalowych działań. Rodzice bardziej świadomi już wiedzą, że jest to bardziej skomplikowany proces, wymagający więcej czasu, ale

także więcej pracy własnej, zaangażowania w sprawy swoich dzieci. Na przykładzie mojej szkoły widzę, że takie wspólne działania bardzo się sprawdziły – wspólne działania sportowe – bieganie w parku, spotkania przy grach planszowych (od seniora do juniora), zapraszanie rodziców na przedstawienie swojego zawodu, kiermasze ciast, rękodzieła, festyny rodzinne, jasełka, występy dzieci dla babć, dziadków, wspólne działania z uczestnikami uniwersytetu XXI wieku (współpraca międzypokoleniowa, nauka malowania, pieczenia, prac ręcznych). Uważam, że takie praktyczne działania, wspólne spędzanie czasu, wymiana doświadczeń, to najlepsza forma terapii, integracji, poznania siebie i innych, mówienia o swoich potrzebach, a także alternatywy dla gier komputerowych, nauki życia, rozwoju.

Kolejną sprawą, jaką chciałabym poruszyć w modelu wsparcia psychologiczno – pedagogicznego, to zdecydowanie mniejsze klasy. Niesie to ze sobą szereg korzyści. Uczeń nie pozostaje anonimowy. Nauczyciel ma więcej sposobności, by poznać każdego ucznia, dotrzeć do niego, jak również poznać jego możliwości i ograniczenia, a tym samym zindywidualizować pracę. Z wykształcenia jestem również nauczycielem anglistą. Pracuję zarówno z grupami dzieci o niższych umiejętnościach, mniejszym stopniu zaawansowania, jak również z tym, co prezentują większe zaangażowanie, wyższe umiejętności i poziom zaawansowania. Jest to komfort pracy dla ucznia i nauczyciela. Inaczej jest w klasach, w którym takiego podziału nie ma (ponieważ klasa liczy 23 dzieci, a podział na grupy jest dopiero od 25 uczniów w klasie). W jednym zespole znajdują się uczniowie, którzy nie mają problemów z nauką, są bardzo zdolni, a obok nich uczniowie zdecydowanie słabsi. Bardzo trudno jest wówczas indywidualizować pracę, a bez dodatkowej pomocy uczeń słabszy nie ma szans odniesienia sukcesu.

Wsparcie psychologiczno – pedagogiczne jest bardzo potrzebne w szkołach. Pomocy takiej wymagają zarówno uczniowie, jak i ich rodzice, jak również nauczyciele. Nie powinno się to jednak odbywać kosztem cięcia, likwidacji godzin nauczycieli, specjalistów, przy jednoczesnym wzroście ich pensum.

Propozycja 22:

Po konsultacjach z rodzicami, uczniami, nauczycielami, dyrektorami oraz specjalistami (pedagog, psycholog szkolny) przekazuję informacje związane z oczekiwaniami środowiska szkolnego (szeroko pojętego) dotyczącymi pomocy psychologicznej i pedagogicznej:

- Więcej czasu na spotkania, rozmowy, pogadanki z psychologiem, pedagogiem szkolnym w każdej klasie na lekcjach z wychowawcą. Dodatkowe zajęcia, tworzenie przyjaznego klimatu klasy, integracja zespołu klasowego;
- Koordynacja i integracja pracy wychowawczej dotyczącej całej klasy z działaniami wobec uczniów doświadczających trudności w kontaktach koleżeńskich, więcej zajęć integrujących młodzież;
- Zwiększenie liczby godzin dla pedagoga i psychologa w celu wspierania i pomocy uczniom z problemami w nauce oraz emocjonalnymi;
- Porównując ramowy plan nauczania klasy 6 z ramowym planem nauczania klasy 7 i 8 widać bardzo duży "skok". Uczniowie klasy 7 i 8 są bardzo obciążeni zwiększoną ilością lekcji w ciągu dnia i tygodnia. Wprowadzenie w klasie 7 dodatkowego języka obcego, chemii i fizyki - to zbyt dużo. Takie opinie zgłaszają uczniowie, rodzice i nauczyciele;
- Przeznaczenie środków "celowanych" na prowadzenie zajęć wyrównawczych dla uczniów z trudnościami w nauce na poziomie klasy (obecnie samorządy przeznaczają na takie zajęcia zbyt mało pieniędzy, albo wcale);
- Przeanalizowanie podstawy programowej kształcenia ogólnego, ograniczenie zbyt dużej ilości wiadomości teoretycznych, przeznaczenie większej ilości czasu na zdobywanie umiejętności praktycznych (uczniowie i ich rodzice często nie widzą sensu uczenia się pewnych rzeczy i to powoduje zanikanie motywacji do nauki, niską samoocenę, a nawet depresje u dzieci i młodzieży).

Propozycja 23:

1. Rodzice, którzy spodziewają się dziecka powinni mieć możliwość szkolenia z zakresu wychowania na różnych etapach rozwoju, w sytuacji występujących zaburzeń – o takich szkoleniach powinien informować lekarz ginekolog - położnik. Na szkoleniach rodzice powinni otrzymać informacje, gdzie mogą znaleźć pomoc psychologiczno – pedagogiczną dla dzieci i dla siebie.
2. Ośrodki wczesnego wspomaganie rozwoju powinny same prowadzić diagnozę i wydawać opinie/orzeczenia dla dzieci i kierować rodziców na wskazane zajęcia. Powinny one prowadzić

spotkania konsultacyjne dla wszystkich chętnych rodziców. Powinno się to nagłaśniać w kampaniach społecznych.

3. Poradnie psychologiczno – pedagogiczne w związku z ogromnym wzrostem zaburzeń u dzieci powinny otrzymać więcej etatów dla pedagogów i psychologów przeliczanych na osoby, a nie dodawanie godzin do etatów. Psycholodzy i pedagodzy biorą ogromną odpowiedzialność w wydawaniu orzeczeń, biorą na siebie problemy poszczególnych badanych. Przykładowo kilkanaście lat temu na jednego psychologa w poradni przypadało 75 osób w ciągu roku, obecnie przypada około 300. Prowadzenie indywidualnych czy grupowych terapii w poradniach powinno odbywać się zdecydowanie częściej, na co pozwoliłyby zwiększone środki finansowe. Powinny powstawać także nowe placówki dla dzieci z zaburzeniami, gdyż dzieci czekają nawet rok na wsparcie. Pedagodzy i psychologowie powinni mieć decydujący głos odnośnie diagnozowania całościowych zaburzeń rozwojowych, w oparciu o sytuację rodzinną oraz funkcjonowanie dziecka, na co dzień w placówce oświatowej, a nie jak obecnie diagnozę wydaje psychiatra, do której muszą się dostosować pedagog i psycholog.

4. Przedszkola powinny posiadać etat psychologa szkolnego i terapeuty behawioralnego. Prowadzić obowiązkowe szkolenia z rodzicami z zakresu wychowania i akceptacji dzieci z orzeczeniami, gdyż jest bardzo powszechne zjawisko wyparcia ze strony rodziców, nie akceptowania innych dzieci z zaburzeniami i niejednokrotnie zaburzeniami własnego dziecka. Na tak wczesnym etapie rozwojowym kształtuje się wiele czynników związanych z funkcjonowaniem dziecka. Specjaliści w tych placówkach spełniają przede wszystkim funkcję profilaktyczną. Terapeuci behawioralni są niezbędni na tym etapie rozwojowym dzieci. Tak jak w przypadku poradni nie chodzi o dodawanie godzin do etatu, tylko dodanie dodatkowego pracownika specjalisty.

5. Wszystkie szkoły ogólnodostępne, integracyjne i posiadające oddziały specjalne na wszystkich etapach edukacyjnych powinny posiadać etat pedagoga i psychologa szkolnego. Szkoły powyżej 100 uczniów powinny posiadać zwiększoną ilość etatów. Szkoły powinny być objęte darmową opieką superwizorów na wniosek dyrektora. Szkoły powinny być przystosowane do dzieci z orzeczeniami, powinny posiadać pokój wyciszeń. Uczeń ze spectrum powinien otrzymać etat nauczyciela współorganizującego kształcenie na dane dziecko, a nie na wszystkie dzieci w szkole. Nie da się np. przy 8 dzieciach podzielić jednego etatu, gdyż jeśli dziecko ma zaburzenia to je po prostu ma przez cały pobyt w szkole, a nie tylko na wybranych lekcjach.

6. W szkołach specjalnych ze względu na nowy podział zaburzeń ICD 11 powinni być zatrudniani pedagodzy – 2 etaty, psychologodzy – 2 etaty, logopedzi – 2 etaty, terapeuta behawioralny – 1 etat, socjoterapeuta – 1 etat. Szkoła powinna być objęta darmową opieką superwizora. Uczniowie powinni być objęci pomocą psychiatry na terenie szkoły. Specjaliści w szkole tworzący IPET dla ucznia powinni mieć decydujący głos w zakresie wydawania orzeczeń. Szkoły powinny być wyposażane w dodatkowy, nowoczesny sprzęt do terapii z osobnego paragrafu a nie z dotacji. Szkoły powinny same decydować o realizowanych treściach nauczania dla każdego ucznia zgodnie z deklaracją rodzica, co do kontynuowania nauki w szkole ponadpodstawowej.

7. System szkolnictwa powinien być uwolniony od oceniania i egzaminów. Podstawa programowa powinna być uszczuplona. W szkole podstawowej uczniowie powinni się uczyć rzeczy praktycznych, dopiero w szkołach ponadpodstawowych zgodnie z profilem można przekazywać wiedzę i umiejętności szczegółowe i rozszerzone. Dziecko ma naturalną potrzebę poznawania i uczenia się. W przypadku przeładowania niepotrzebnymi zajęciami, hamujemy wzrost zainteresowania i ciekawość dziecka. Szkoły powinny stać się przyjaznym miejscem dla dziecka, nieograniczającym ich swobodnego rozwoju. Do szkół powinny wejść obowiązkowe zajęcia rozwijające umiejętności społeczne.

8. W systemie szkolnictwa wyższego przygotowującego nauczycieli na wszystkich etapach edukacji powinny być zajęcia z kompetencji głębokich, relacji społecznych, pedagogiki specjalnej w zakresie wspomagania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Propozycja 24:

1. Wzmocnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej poprzez wzrost wskaźników zatrudnienia specjalistów w szkołach/placówkach. Dobrym rozwiązaniem jest określenie liczby etatów w odniesieniu do liczby dzieci/uczniów w placówkach, szkołach.
2. „Zdobycie”, pozyskanie specjalistów - psychologów do placówek oświatowych poprzez zapewnienie odpowiedniego wynagrodzenia, standardów pracy. Obecnie młodzi psychologodzy rozpoczynają niejednokrotnie pracę w szkole, a następnie rezygnują, odchodzą do innych miejsc.

3. Zapewnienie specjalistycznych superwizji indywidualnych, grupowych, koleżeńskich, a za czym idzie zadbanie o odpowiednią liczbę superwizorów. Praca w placówkach oświatowych wymagałaby nawet „kierunkowe wykształcenie” superwizorów.
4. Kontynuowanie, tworzenie nowych programów profilaktycznych wzmacniających naturalne zasoby wszystkich dzieci, identyfikujących pasje, zainteresowania.
5. Wzmocnienie roli rodziny, edukacja rodziców na etapie prenatalnym dziecka. Zapewnienie specjalistycznych porad, wsparcia.
6. Zapewnienie dostępu (szybkich terminów) do specjalistycznej holistycznej diagnozy w poradniach.
7. Koordynacja pomocy udzielanej w różnych sektorach (oświata – zdrowie – pomoc socjalna).

Propozycja 25:

- **położenie w szkole nacisku na budowanie relacji**, podtrzymywanie kontaktów, na tworzenie atmosfery sprzyjającej uczeniu się (zniesienie ocen na drugi plan);
- **większe zainteresowanie (uwaga) na ucznia**, indywidualizacja pracy, wyrozumiałość i empatyczne podejście do ucznia, zapewnienie wsparcia uczniom, którym trudno jest się odnaleźć w nowej rzeczywistości. Uczeń, który nie ma warunków w domu do nauczania zdalnego, na którego źle wpływa izolacja nie jest w stanie przyswajać wiedzy na odpowiednim poziomie. Opieka pedagogów w szkole oraz zajęcia warsztatowe dla uczniów;
- **współpraca rady pedagogicznej nad opieką nad uczniami**, szybkie przekazywanie informacji w momencie zauważenia niepokojących objawów u uczniów;
- **racjonalne obciążanie uczniów nauką** – nie da się wszystkiego nadrobić, uzupełnić – dzieci muszą mieć czas na odpoczynek i rozwijanie pasji. Obecnie uczniowie mają zbyt wiele materiału do opanowania. Przeładowane podstawy programowe nie pozwalają na dokładne utrwalenie go. Uczniowie w starszych klasach spędzają po 8-9 godzin dziennie w szkole, co zdecydowanie obniża efektywność nauki zwłaszcza na ostatnich godzinach. Zaobserwowano również rezygnację z zajęć wychowania do życia w rodzinie oraz religii. Uczniowie nie mają czasu na odpoczynek lub rozwijanie swoich pasji na zajęciach pozalekcyjnych. Niektórzy deklarują, że musieli z nich zrezygnować. Zmianą konieczną

jest „odchudzenie” podstawy programowej. to, na co narzekają uczniowie to przeciążenie nauką, późne kończenie zajęć, zmienowość w szkole, duża ilość prac domowych, zerówki;

- **więcej lekcji „praktycznych”** i na wyjazdach. Zajęcia o tematyce wychowawczej realizowane powinny być metodą warsztatową. Zajęcia sportowe w ramach SKS. Realizacja edukacyjnych projektów oddziałowych i szkolnych. Okolicznościowe spotkania klasowe;
- **zadbanie o zdrowie nie tylko psychiczne, ale też o zdrowie fizyczne;**
- **profilaktyka korzystania z zasobów w sieci;**
- **zapobieganie i radzenie sobie z hejtem w sieci;**
- **utworzenie sieci wsparcia dla nauczycieli** (wymiana materiałów, pomocy, rozmowy, szkolenia, treningi, konsultacje (a ich tematyka związana z bieżącymi problemami np.: bezpieczeństwa cyfrowego, interwencji wychowawczej, współpracy z rodzicami). Spotkania stacjonarne, wymiana doświadczeń, spotkania integracyjne, wspólne szkolenia dla kilku szkół – brak jest takich doświadczeń w ostatnim czasie;
- **zadbanie o dobrostan nauczycieli** (niwelowanie stresów) - organizowanie aktywności fizycznej i działań integracyjnych dla nauczycieli. Pomoc psychologiczna, wsparcie z radzeniem sobie ze stresem i trudną sytuacją w jakiej znajdują się również nauczyciele. Wsparcie finansowe. Pomoc w uzyskaniu i podnoszeniu kompetencji informatycznych;
- **superwizowanie własnej pracy**, samodoskonalenie się;
- **rozbudowanie roli opiekunów stażu** i ich realne wsparcie merytoryczne dla młodego nauczyciela;
- nauczyciele „przedmiotowcy” - już w toku studiów przygotowujących do zawodu nauczyciela powinni być lepiej przygotowywani do pracy z uczniami o SPE (specjalnych potrzebach edukacyjnych);
- **zwiększenie decyzyjności dyrektorów w doborze kadry kształcącej**. Kuratorium jako instytucja wspierająca dyrektora i nauczycieli a nie instytucja kontrolująca i wyciągająca konsekwencje;
- przy rekrutacji na studia pedagogiczne powinny być sprawdzane **predyspozycje do zawodu**; weryfikowanie już na etapie studiów do wykonywania zawodu nauczyciela;
- **większe zainteresowanie rodziców dziećmi** (sugestia uczniów), kontrola sytuacji rodzinnej ucznia przez szkołę i odpowiednie instytucje, wsparcie psychologiczne młodzieży;

- **uczniowie potrzebują wsparcia w radzeniu sobie z emocjami, z doświadczeniami,** jakie są ich udziałem, (szczególnie uczniowie z SPE oraz dzieci wysokowrażliwe), potrzebują zaspokojenia potrzeb rozwojowych tj.: kontaktów społecznych, akceptacji, przynależności do grupy. Potrzebne jest też wsparcie w nadrabianiu zaległości, pomoc psychologiczno - pedagogiczna podczas nauczania zdalnego i stacjonarnego, warsztaty w zakresie radzenia sobie w trudnych, stresujących sytuacjach;
- **zmniejszenie ilości treści zawartych w podstawach programowych poszczególnych przedmiotów.** Niezbędny jest solidny przegląd treści programowych, ich selekcja i wybór tych, które są niezbędne uczniowi i dostosowane do jego możliwości – obciążenie nadmiernie rozbudowanymi treściami programowymi wpływa negatywnie na kondycję psychiczną uczniów i zaburza rozwijanie ich kompetencji społecznych;
- **zwiększenie ilości godzin psychologa i pedagoga w szkole,** by mieli czas dla uczniów z problemami, czas na obserwację i czas dla nauczycieli i rodziców, zwiększona liczba etatów socjoterapeutów, terapeutów, psychoterapeutów, specjalistów w zakresie zdrowia psychicznego, kompetencji społecznych i pracy z rodziną;
- **możliwość szybkiego testowania uczniów i pracowników zakażenia Covid-19** i przepisy z tym związane. Rozwiązaniem byłoby nauczanie hybrydowe w czasie pandemii w gestii dyrektora i rady pedagogicznej;
- **mniej liczne klasy;**
- **zadbanie o zaplecze lokalowe i sprzętowe,** rozbudowa zaplecza sportowego, rezygnacja z systemu zmianowego w szkołach;
- **podejmowanie z uczniami zagadnień i tematów adekwatnych do ich wieku i świata, w którym żyją** – problematyka dojrzewania, wychowanie seksualne, zmiany klimatyczne, uzależnienia, wybór dalszej drogi kształcenia, doradztwo zawodowe – jest wrażenie, że szkoła i nauczyciele nie nadążają za sprawami młodego pokolenia brakuje porządnych materiałów;
- **nacisk na wychowanie społeczne i obywatelskie** - przygotowanie do życia w rodzinie, w społeczności lokalnej i w państwie;
- **zróżnicowanie wymagań w stosunku do możliwości psychofizycznych uczniów** – osobom bardzo słabym z danego przedmiotu dać możliwość uczenia się minimum. Z kolei w dobrych uczniach w danej dziedzinie - rozwijać kierunkowo zdolności;

- **trzeba pomyśleć o nowym, lepszym systemie motywowania uczniów do nauki** – nie przez straszenie Egzaminem Ósmoklasisty, ocenami, ale poszukać należy innych, skutecznych metod;
- należy uświadomić sobie, że mimo wysiłków nauczycieli nauczanie zdalne wiąże się ze spadkiem jakości nauczania – nie można udawać, że uczniowie potrafią tyle samo, co ucząc się w klasie. Stąd dobre są decyzje np. dotyczące rezygnacji z przedmiotu dodatkowego na Egzaminie Ósmoklasisty;
- **należałoby opracować system wsparcia uczniów w zniwelowaniu zaległości.** Potrzeba też dodatkowego czasu na przyswojenie treści niezbędnych do Egzaminu, nauczanie rozwiązywania zadań testowych. Uczniowie z SPE powinni mieć możliwość pracy z nauczycielem wspierającym (nie tylko autyści).
- **aktualne rozwiązania zapewniające uczniom pomoc psychologiczno-pedagogiczną nie są wystarczające** z uwagi na wzrastającą liczebność dzieci potrzebujących pomocy. W ramowych planach nauczania powinna być określona ilość godz. na pomoc psych.- ped. dla każdej szkoły np. w zależności od ilości opinii, orzeczeń i potrzeb uczniów, a nie ustalana przez gminę- ilości godzin nie są adekwatne do potrzeb uczniów, wyznacznikiem potrzeb uczniów są możliwości finansowe gminy. Kłopot leży często nie w samej szkole, lecz w niechęci rodziców do współpracy albo w braku dostępu do specjalistów (długi czas oczekiwania na konsultacje specjalistyczne itp);
- **formą pomocy powinna być profilaktyka i angażowanie uczniów w różnych obszarach działania szkoły** np. udział w działaniach charytatywnych na rzecz innych osób, zgodnie z zasadą: najlepszą nauką jest przykład. Lepszy przykład, niżli wykład;
- **współpraca szkół powinna rozwijać się na różnych poziomach** – organizowanie zawodów i konkursów międzyszkolnych, lekcji otwartych, wspólnych akcji charytatywnych, wycieczek – to tylko niektóre propozycje. Wymiana doświadczeń i informacji na temat trudności uczniów, wspólne podejmowanie działań na rzecz dzieci, współdziałanie, określenie priorytetów względem podejmowanych działań na rzecz uczniów. Brakuje takiego współdziałania na lokalnym gruncie. Niestety szkoły raczej rywalizują, niż współpracują;
- należy korzystać ze wszystkich dotychczasowych sposobów pracy – integrować, **angażować uczniów w pracę** (aktywność) Samorządu Uczniowskiego i innych organizacji działających na terenie szkoły, warto interesować się ich sprawami, stosować często pracę w grupach i **grupowe projekty**. Umożliwić im integrowania się podczas

przerw, podczas uroczystości szkolnych, klasowych. Nie rezygnować z różnych tradycji szkolnych, które przez pandemię podupadły, a budują ducha szkoły i budują tożsamość szkolnej społeczności;

- **konstruktywna współpraca z rodzicami** w aspekcie wychowawczym – konsultacje, rozmowy wspierające, wspólna organizacja przedsięwzięć klasowych i ogólnoszkolnych. Ważne jest wspieranie umiejętności rodziców w rozpoznawaniu stanów lękowych i depresyjnych u dzieci, w kształtowaniu i rozwijaniu umiejętności wychowawczych poprzez: - spotkania ze specjalistami - również w formie warsztatowej w mniejszych grupach,- udostępnienie informacji na temat instytucji wspomagających rodziców w procesie wychowania,- kierowanie rodziców do instytucji udzielających różnorodnych form pomocy;
- kontakt z rodzicami musi być stały i szybki, sprawdza się tworzenie na komunikatorach grup wychowawca + rodzice. W tej kwestii swoją funkcję dobrze spełnia także dziennik elektroniczny. Rodzice często ukrywają lub zgłaszają zbyt późno problemy, jakie mają dzieci, nie informują o chorobach ucznia lub objęciu terapią/ pomocą lekarza psychiatry. Nie stosują się do ponagleń, aby wykonać diagnozę w poradni psychologiczno-pedagogicznej, a poradnie nie mogą przekazać informacji o udzielonej pomocy i wynikach diagnozy;
- na pierwszym miejscu wśród instytucji, które powinny pomagać szkole pojawiły się poradnie psychologiczno-pedagogiczne, a także lekarze psychiatry;
- **stała współpraca z ośrodkami specjalistycznymi, profilaktyki i terapii uzależnień** nastawiona na systematyczną opiekę nad dzieckiem /grupą dzieci/ zespołem klasowym; z instytucjami skupiającymi się wokół szeroko rozumianej psychoterapii, socjoterapii; forma prowadzonych spotkań dostosowana do potrzeb dziecka /zespołu klasowego – cykliczna, nie epizodyczna;
- **potrzeby diagnozowania problemów uczniów, rosnąca ilość uczniów z SPE oraz depresje** – to codzienność w szkole. Potrzebna współpraca ze specjalistami w tym zakresie – poradnictwo, dostęp do konsultacji, szkolenia w zakresie rozpoznawania zachowań ryzykownych itp. Poradnie same w sobie, jako instytucje też z pewnością wymagają wsparcia. Ważna byłaby też współpraca z instytucjami/placówkami zajmującymi się leczeniem uzależnień wśród dzieci i młodzieży oraz wspieraniem rodzin (MOPS, PCPR, organizacje i fundacje prowadzące działania na rzecz uczniów – warsztaty, spotkania ze specjalistami). Szkoła dla rodziców, zwiększona możliwość dostania się do specjalisty-

OWI, MOPS i inne. Potrzebna jest zwiększona oferta warsztatów ze strony poradni psychologicznych oraz innych instytucji- np. policja- zajęcia o odpowiedzialności karnej nieletnich, obowiązkach rodziców;

- powołanie zespołów interdyscyplinarnych w skład których wchodziłyby pedagog/psycholog szkolny, wychowawca, Funkcjonariusze KMP, pracownik MOPS, kuratorzy, pracownicy PPP; wspólna opieka nad uczniem i wprowadzaniem rozwiązań systemowych i prawnych;
- współpraca z odpowiednimi dla profilu szkoły średniej uczelniami wyższymi (odwiedziny, udział w zajęciach);
- opracowanie nieodpłatnej **oferty rodzinnego spędzania wolnego czasu** w instytucjach kultury, klubach sportowych, ogrodzie botanicznym i zoologicznym;
- **współpraca z instytucjami rozwijającymi zainteresowania uczniów** (bezpłatne zajęcia dodatkowe w domach kultury, ośrodkach sportowych, teatry, kina itp.). **Potrzeba też wsparcia i pomocy psychologicznej dla nauczycieli – w szkole, na miejscu.**

Propozycja 26:

Wielomiesięczna, wymuszona pandemią izolacja wywołała konieczność wprowadzenia zmian zarówno w codziennym życiu, jak i organizacji innych przedsięwzięć. Jedną z tych zmian jest całkowita reorganizacja nauki szkolnej, czego konsekwencje (zarówno negatywne, jak i pozytywne) obserwujemy na co dzień. Te najbardziej dotkliwe to pogorszenie się kondycji psychicznej dzieci i młodzieży oraz ogromny wzrost zapotrzebowania na pomoc psychologiczną z powodu doświadczanych trudności. Problemy te mogą ulegać nasileniu nie tylko z powodu niewystarczającej dostępności specjalistów (psycholog, psychiatra), ale również z uwagi na wtórne do spadku kondycji psychofizycznej trudności w nauce. Konieczność realizacji przez uczniów nadmiernie nasyconej podstawy programowej przy niestabilnej sytuacji szkół (min. ze względu na utratę nauczycieli „przedmiotowców”) stanowi dodatkowe obciążenie psychiczne dla uczniów.

Ważne jest więc, aby system wsparcia psychologicznego uwzględniał powyższe aspekty i zgodnie z uzyskanymi przez UKSW wynikami badań odnośnie potrzeb dzieci, młodzieży i ich rodzin oraz środowisk szkolnych (nauczyciele, specjaliści) zakładał adekwatne do nich działania.

Należy więc:

- zwiększyć ilość zatrudnianych w szkole oraz poradniach psychologiczno-pedagogicznych specjalistów, albowiem to oni dokonują diagnozy kondycji, potrzeb i możliwości uczniów, jak również zapewniają wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w nagłych sytuacjach i podczas interwencji. Niezmiernie ważne jest również stworzenie miejsc długotrwałego kontaktu z psychologiem/psychoterapeutą.
- w ramach wsparcia psychologiczno-pedagogicznego należy objąć uczniów działaniami ukierunkowanymi nie tylko na rozwijanie słabszych sfer, ale też na wzmacnianie ich zasobów w sferze nauki i umiejętności społecznych. Możliwość koncentrowania się na własnych mocnych stronach (realizowanie zainteresowań, spędzanie czasu na konstruktywnych aktywnościach) przyczynia się do rozwijania poczucia wpływu i sprawstwa, a tym samym istotnie poprawia samoocenę.
- ważne jest również edukowanie uczniów i ich rodzin celem uwrażliwienia na możliwe trudności emocjonalne, sposoby zapobiegania im i radzenia sobie z nimi w obliczu ewentualnego kryzysu;
- zapewnić uczniom możliwość korzystania z zajęć wyrównawczych;
- w środowisku szkolnym istotne jest zapewnienie uczniom stabilnego na przestrzeni lat nauki i kompetentnego zespołu nauczycieli;
- kluczowe jest też zweryfikowanie podstawy programowej, która jest trudna do zrealizowania, zwłaszcza w obliczu pandemii. Nadmierne obciążenie uczniów zagadnieniami zawartymi w podstawie uniemożliwia im zachowanie równowagi pomiędzy koncentracją na sferach „mocnych” oraz rozwijaniem zainteresowań a angażowaniem się w zadania „kłopotliwe”.

Propozycja 27:

Superwizje - jako pracownik poradni psychologiczno-pedagogicznej widzę potrzebę wsparcia szerszej grupy pracowników oświaty, aniżeli tylko psychoterapeutów - nauczyciele, pedagodzy czy psycholodzy pracujący w szkołach.

Sama jako pedagog diagnosta, na co dzień stykam się z bardzo trudnymi sytuacjami, historiami życiowymi z jakimi przychodzą rodzice. Jedyne co mogę zrobić to wysłuchać ich, doradzić, pokierować do odpowiedniej instytucji pomocowej, gdzie uzyskają ewentualną pomoc. Jestem pierwszą osobą/specjalistą, której ten rodzic się zwierza, bardzo często przekazywane informacje przez niego są bardzo delikatne, intymne, ale też bardzo trudne i

drastyczne, zawierające ciężki przekaz. Jako specjalista jestem w stanie udzielić pierwszej pomocy we wsparciu takiej osoby i robię to.

Moje koleżanki psychoterapeutki mają raz w miesiącu obligatoryjnie superwizje i mogą zrzucić z siebie "ciężar", a ja, jako pedagog nie mam takiego przywileju (tak samo jest z nauczycielami którzy na co dzień się mierzą z podobnymi sytuacjami). Ja bardzo długo w sobie noszę te historie, czasem udaje mi się porozmawiać z którąś z koleżanek terapeutek w ramach konsultacji i poukładać sobie swoje myśli, ale one też nie mają czasu z gumy. Jestem za tym aby utworzyć możliwość korzystania z superwizji dla wszystkich specjalistów/nauczycieli nie tylko psychoterapeutów.

Grupy wsparcia dla rodziców na terenie szkoły - szkoła dla rodziców, jak sobie radzić ze stresem, itp. - wyjście do rodziców w ich środowisku lokalnym.

Nauczyciele - po roku nauczania zdalnego niektórzy nauczyciele zapomnieli jaki jest nadrzędny cel ich pracy. Widzę to jako specjalista pracujący z nimi, konsultujący problemy, ale także jako mama, przyjaciółka innym mam.

Zauważalne jest przyspieszenie, zwiększenie tempa w nauczaniu, wymagań od dzieci, natłok sprawdzianów, kartkówek, odpytywanie. Dzieci jak pracownicy korporacji nie mają czasu dać sobie, tylko siedzą w książkach. Uświadomienie nauczycielom że taki model nauczania powoduje że dzieci uczą się bez zrozumienia i na pamięć – wypala, zabija motywację. Zabieramy im czas wolny na rozwijanie ich pasji, bardzo często nie chcą chodzić na zajęcia dodatkowe, gdyż mają zbyt dużo nauki. Więcej empatii czy człowieczeństwa – myślę o grupach wsparcia dla nauczycieli w procesie nauczania, żeby mogli między sobą powymieniać się doświadczeniami w pracy, a także jest to przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.

Dyżury psychologa na terenie szkoły - zwiększenie ilości specjalistów zatrudnionych w szkołach. Dziecko, rodzic otrzymuje doraźną pomoc na terenie szkoły.

Lekcje wychowawcze - tematyka cykl o pandemii i jej powikłań (depresja, lęki, problemy emocjonalne), stres i jak sobie z nim radzić, gdzie szukać pomocy, itp.